

دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه

بر اساس فقه شیعه

با رویکرد ورود ایران به خاک عراق

تألیف

سید علی قادرز

www.ketab.ir

آدرس انتشارات:

قم. میدان مفید. بلوار شهید آوینی. موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس استان قم

شماره تماس: ۰۲۵ ۳۳۵۵۴۲۱۱ - ۰۹۳۶۸۳۱۱۹۲۰

آدرس ایمیل: nashr.hefzeasarqom@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

اداره کل حفظ آثار و نشر
ارزشهای دفاع مقدس استان قم

میر شهابه قادری، سیدعلی، ۱۳۷۱.

عنوان و نام پدیدآور: دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه بر اساس فقه شیعه
با رویکرد ورود ایران به خاک عراق/تألیف سیدعلی قادری.

مشخصات نشر: قم: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار
و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان قم، ۱۳۰۲.

مشخصات فیزی: ۲۲۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۲۰۰۲۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابخانه و اسناد

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹

Iran-Iraq War, ۱۳۰۰-۱۳۰۰

جنگ (فقه)

(War Islamic law)

جنگ -- جنبه های مذهبی -- اسلام

Islam -- Religious aspects -- اسلام

جهاد (فقه)

(Jihad Islamic law)

شماره افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و

نشر ارزشهای دفاع مقدس استان قم

رده بندی کنگره: DSR ۱۶۰۰

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

شماره کتایشناسی ملی: ۵۱۶۵۴۱

اطلاعات رکور د کتابشناسی: فیا

عنوان: دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه بر اساس فقه شیعه با رویکرد

ورود ایران به خاک عراق

تألیف: سید علی قادری

ناشر: اداره کل حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان قم

چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: ۱۴۰۲

۱۴۵۱

فهرست مطالب

۱۷	سرآغاز کتاب
۲۰	فصل اول: شروع جنگ توسط عراق علیه ایران و ورود ایران به خاک عراق
۲۱	شروع جنگ توسط عراق علیه ایران
۲۱	تاریخچه
۲۲	علل و عوامل شروع جنگ توسط عراق علیه ایران
۲۳	۱. تنش‌های مرزی و نزاعات تاریخی
۲۳	۲. تفاوت‌های سیاسی و ایدئولوژیک
۲۳	۳. تنازع درباره حقوق آبی
۲۳	۴. عوامل مذهبی و قومیتی
۲۳	۵. دخالت قدرت‌های خارجی
۲۴	نتایج و پیامدها، جنگ عراق علیه ایران
۲۵	بررسی دلیل نام‌گذاری جنگ تحمیلی ایران به دفاع مقدس
۲۵	تحلیل مفهومی کلمه مقدس
۲۷	علت نام‌گذاری هشت سال جنگ تحمیلی به دفاع مقدس
۲۸	تاریخچه استفاده از اصطلاح مقدس
۲۹	پیشروی رزمندگان ایرانی در خاک عراق
۳۰	دلایل پیشروی ایران در خاک عراق و اشغال برخی مناطق
۳۰	۱. دفاع مقدس
۳۰	۲. اهداف جنگی
۳۰	۳. تهدیدهای نظامی عراق
۳۱	۴. تأمین منافع ملی

- ۳۱..... عملیات بیت المقدس
- ۳۴..... علل عدم پذیرش آتش بس پس از عملیات بیت المقدس توسط ایران
- ۳۴..... ۱. تمسک به اهداف اصلی
- ۳۴..... ۲. نداشتن اطمینان کامل از عزم عراق در رعایت آتش بس
- ۳۵..... ۳. برنامه ریزی برای تسلط بیشتر بر عراق
- ۳۵..... ۴. تأثیر روانی بر جنگ های آینده
- ۳۵..... ۵. در معرض خطر بودن شهرها و شهروندان ایرانی
- ۳۶..... عملیات های استراتژیک در جنگ ایران و عراق؛ تصرف شهرها و مناطق حیاتی در جنوب عراق
- ۳۶..... ۱. تصرف شهر فاو؛ عملیات والفجر ۸
- ۳۷..... ۲. تصرف شهر زیبار؛ عملیات محرم
- ۳۸..... ۳. تصرف جزایر مجنون؛ عملیات خیبر
- ۳۸..... ۴. تصرف ۵۰۰ کیلومتر مربع از مساحت هور؛ عملیات بدر
- ۳۹..... ۵. تصرف مناطق "الحسان" و "الزبیه"؛ عملیات قدس ۱
- ۳۹..... ۶. تصرف پاسگاه "البج" و "الزبیه"؛ عملیات قدس ۵
- ۴۰..... ۷. تصرف شهرهای حلبچه، خرمال، دوجله، بیار و طریله؛ عملیات والفجر ۱۰
- ۴۱..... ۸. تصرف شهر ماووت؛ عملیات نصر ۴
- ۴۲..... تأثیرات ورود ایران به عراق در جریان عملیات دفاعی
- ۴۲..... ۱. حفظ امنیت مرزها
- ۴۳..... ۲. تأثیر بر تعادل قدرت منطقه ای
- ۴۴..... ۳. حمایت از مسلمانان
- ۴۵..... نقش ولی فقیه در اجازه ورود رزمندگان به خاک عراق
- ۴۶..... ۱. تأکید بر دفاع مقدس
- ۴۶..... ۲. هماهنگی سیاست های نظامی
- ۴۷..... ۳. ایجاد همبستگی و انسجام

دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه بر اساس فقه شیعه با رویکرد ورود ایران به خاک عراق □ ۷

فصل دوم: قلمرو اختیارات حاکم اسلامی یا ولی فقیه در دفاع سرزمینی.....	۴۸
نیاز عموم مردم به تشکیل حکومت.....	۴۹
ضرورت تشکیل حکومت اسلامی در عرف عقلا.....	۵۰
ضرورت تشکیل حکومت اسلامی در روایات.....	۵۲
شرایط حاکم اسلامی.....	۵۶
۱- اسلام.....	۵۶
۲- عقل.....	۵۷
۳- اجتهاد و فقه.....	۵۸
۴- عدالت و تقوا.....	۵۹
۵- توانمندی در مدیریت و اجرا.....	۶۱
ولایت فقیه.....	۶۲
تعریف ولایت.....	۶۲
تعریف فقیه.....	۶۴
اقسام ولایت.....	۶۶
الف- ولایت تکوینی.....	۶۶
ب- ولایت تشریعی.....	۶۸
تاریخچه و نظرات فقها در مورد ولایت فقیه.....	۶۸
شیخ طوسی (ره).....	۶۹
علامه حلی (ره).....	۶۹
شیخ مفید (ره).....	۷۰
شهید اول (ره).....	۷۰
صاحب جواهر (ره).....	۷۰
شهید ثانی (ره).....	۷۱
ادله بر ولایت فقیه.....	۷۱

۷۱	دلایل نقلی بر ولایت فقیه
۷۶	دلایل عقلی بر ولایت فقیه
۷۹	معیار انتخاب و مشروعیت حاکم اسلامی یا ولی فقیه
۷۹	معیار نخست: نظریه نصب
۸۰	معیار دوم: نظریه انتخاب
۸۰	نقد و بررسی تئوری انتخاب
۸۱	دلایل ولایت انتصابی فقیه
۸۱	دلایل نقلی
۸۴	دلایل عقلی
۸۶	نحوه سازگاری ولایت انتصابی با انتخاب مردم
۸۶	وظایف ولی فقیه
۸۶	وظیفه ولی فقیه در مباحث علمی
۸۷	وظیفه ولی فقیه در مباحث اجرایی
۸۸	حدود اختیارات ولی فقیه
۹۰	معنی مطلقه بودن ولایت فقیه
۹۱	نقش ولی فقیه و حکومت اسلامی در جنگ تحمیلی (دفاع مقدس)
۹۳	فصل سوم: مبانی فقهی جهاد و جهاد دفاعی در عصر غیبت
۹۴	مبانی فقهی جهاد در عصر غیبت
۹۵	جهاد
۹۵	الف- در معنای لغوی
۹۵	ب- در معنای اصطلاحی
۹۶	انواع جهاد
۹۷	۱- جهاد ابتدایی

- ۹۸..... ۲- جهاد دفاعی
- ۹۹..... فلسفه و اهداف جهاد در اسلام
- ۱۰۰..... ۱- اهداف جهاد در دیدگاه قرآن کریم
- ۱۰۰..... الف) دفاع از دین اسلام
- ۱۰۱..... ب) پیشگیری از فتنه‌انگیزی و فساد
- ۱۰۲..... ج) دفاع از مظلومان و ستم‌دیدگان
- ۱۰۳..... د) مقابله با حمله متجاوزان
- ۱۰۴..... ه) آزمایش مؤمنین
- ۱۰۵..... ۲- فلسفه جهاد در دیدگاه معصومان علیهم السلام
- ۱۰۵..... الف) وجوب جهاد
- ۱۰۵..... ب) فضیلت جهاد
- ۱۰۶..... ج) نحوه اقامه جهاد
- ۱۰۸..... دلایل جواز جهاد ابتدایی و جهاد دفاعی در عصر غیبت
- ۱۰۸..... ۱- دلایل جواز جهاد ابتدایی در عصر غیبت
- ۱۰۸..... دلیل اول: اطلاق آیات
- ۱۱۱..... دلیل دوم: روایات
- ۱۱۴..... دلیل سوم: اجماع
- ۱۱۵..... دلیل چهارم: حکم عقل
- ۱۱۶..... ۲- دلایل جواز جهاد دفاعی در عصر غیبت
- ۱۱۶..... الف- آیات
- ۱۱۸..... ب- روایات
- ۱۱۹..... ج- اجماع
- ۱۲۰..... د- عقلی و فطری بودن دفاع
- ۱۲۱..... وجوب جهاد و دفاع مقدس در مقابل حزب بعث

- فصل چهارم: دفاع مشروع و دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه ۱۲۵
- مبانی فقهی دفاع در عصر غیبت ۱۲۶
- دفاع در لغت و اصطلاح ۱۲۶
- الف- در معنای لغوی ۱۲۶
- ب- در معنای اصطلاحی ۱۲۶
- دفاع مشروع و دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه ۱۲۷
- تعریف دفاع مشروع ۱۲۷
- قلمرو دفاع مشروع در دیدگاه فقه شیعه ۱۲۸
- ۱- دفاع از قلمرو ۱۲۸
- ۲- دفاع از امنیت و سرزمین اسلامی خود ۱۳۲
- ۳- دفاع از کشور اسلامی دیگر ۱۳۳
- الف- دفاع از تهاجمات کشور غرض اسلامی به کشور اسلامی دیگر ۱۳۴
- ب- دفاع از تهاجمات کشور اسلامی به کشور اسلامی دیگر ۱۳۴
- ج- دفاع از تهاجمات کافر به کشور کفر ۱۳۷
- ۴- دفاع از نفس، عرض و مال ۱۴۰
- ۵- دفاع پیشگیرانه از کشور اسلامی ۱۴۲
- دفاع مشروع در برابر حملات مسلحانه ۱۴۳
- دفاع مشروع پیشگیرانه ۱۴۴
- مشروعیت دفاع پیشگیرانه از دیدگاه فقه شیعه ۱۴۴
- الف- قرآن کریم ۱۴۴
- ب- روایت ۱۴۷
- ج- سیره عملی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) ۱۴۸
- د- اجماع فقها و اندیشمندان اسلامی ۱۴۸
- شرایط و مقتضیات تشخیص مشروعیت دفاع پیشگیرانه ۱۴۹

- ۱- تهدید جدی ۱۵۰
- ۲- عدم توانایی در رفع تهدید به صورت غیرنظامی ۱۵۰
- ۳- نسبت تطابقی ۱۵۰
۴. احترام به حقوق بشر ۱۵۰
- دفاع مشروع پیشگیرانه چه تأثیری بر روابط دوجانبه بین دو کشور دارد؟ ۱۵۱
- ۱- تغییر در رویکرد و نگرش ۱۵۱
- ۲- تأثیر بر اعتماد ۱۵۱
- ۳- تأثیر بر همکاری و تعاون ۱۵۲
- ۴- تأثیر بر روابط سیاسی ۱۵۲
- دفاع مشروع پیشگیرانه برای حفظ امنیت استعمار نظام اسلامی ۱۵۳
۱. رضایت الهی ۱۵۴
۲. حفظ هویت اسلامی ۱۵۴
۳. ارزشمندی اجتماعی ۱۵۴
۴. حفظ امنیت و استقرار نظم ۱۵۴
۵. رشد و تعالی اجتماعی ۱۵۵
- راهکارهای مؤثر جهت تقویت قدرت‌های نظامی و امنیتی در دفاع پیشگیرانه ۱۵۵
۱. اطلاعات و استخبارات ۱۵۵
۲. توسعه نیروی نظامی ۱۵۵
۳. توسعه قابلیت‌های دفاعی ۱۵۶
۴. همکاری و هماهنگی ۱۵۶
۵. تقویت امنیت و تقویت امنیت مرزها ۱۵۶
۶. توسعه قدرت نرم ۱۵۶
۷. توسعه روابط بین‌المللی ۱۵۷
۸. تقویت ظرفیت مقاومت مردمی ۱۵۷
- فصل پنجم: فعالیت برون مرزی رزمندگان اسلام ۱۵۸

۱۲ □ دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه بر اساس فقه شیعه با رویکرد ورود ایران به خاک عراق

- ۱۵۹..... فعالیت برون مرزی رزمندگان اسلام از دیدگاه علم اصول فقه
- ۱۵۹..... مقدمه مفوّه
- ۱۶۱..... سیره رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
- ۱۶۲..... سیره نبوی در پاسداری از حکومت اسلامی
- ۱۶۲..... غزوه تبوک
- ۱۶۴..... علت غزوه تبوک
- ۱۶۵..... جنگ موته
- ۱۶۸..... جهاد با دشمنان در سیره فقها و فتاوی آنها
- ۱۶۸..... مورد اول: حفظ استقلال و عزت اسلام
- ۱۶۹..... مورد دوم: نقش فتاوی فقها در تعیین زمینه
- ۱۶۹..... فتوای جهاد مرحوم کاشف الغطاء
- ۱۷۰..... مرحوم میرزای قمی و فتوای جهاد
- ۱۷۴..... سخن آخر
- ۱۷۶..... منابع

پیشگفتار

دفاع مقدس، نام آشناترین واژه در قاموس حماسه‌های عزت‌آفرین ایران بزرگ است. خاطرات دلاورمردی‌های جوانان غیور این سرزمین، در آن دوران بی‌بدیل برای همیشه تاریخ به یادگار خواهد ماند. زیباترین فصل این دفتر، خالقان و فاتحان آن حماسه عظیم‌اند که با پرتویی از نور ایمان و با اراده‌ای آهنین، این راه مقدس را طی نمودند و آن پیروزی عظیم را برای ملت بزرگ ایران به ارمغان آوردند. دنیا می‌داند جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران اسلامی تنها جنگ میان دو ملت نبود؛ بلکه حمایت‌های پیدا و پنهان ابرقهرت‌های ظالم و ستمگر دنیا از رژیم بعث عراق آن را به جنگ بین کفر و ایمان تبدیل کرده بود و اکنون از آن به عنوان گنج و حماسه بزرگ دفاع مقدس یاد می‌شود. فرزندان رشید ایران اسلامی با بضاعت کم مادی، اما با ایمانی راسخ، به مصاف جبهه باطل و کفر رفتند و آن را به عنوان نماد مقاومت و استقامت و سمبل پیروزی در عرصه رقابت‌های جهانی ماندگار کردند. خوب می‌دانیم دوران دفاع مقدس، میدان بزرگ فرهنگ‌سازی ارزش‌های انسانی و الهی بود و آثار آن شجره طیبه، تربیت‌یافتگی جوانان و رزمندگان مؤمن و ولایت‌مدار و منخلق به آموزه‌های الهی و از خودگذشتگی و ایثار به یادگار مانده و فرهنگ ارزشی جهاد و شهادت، دیگر جریان‌های معمول جامعه را تحت الشعاع قرار داده و آثار آن همچنان ساری و جاری است. حال در چهل سال دوم انقلاب عظیم ایران اسلامی، حفظ این دستاوردهای با ارزش و ثبت وقایع آن روزهای به‌یادماندنی و زنده نگه‌داشتن یاد و خاطرات ایثارگران، شهدا، جانبازان، آزادگان و رزمندگان عزیز و تبیین نظری و دانشی دفاع مقدس از وظایف مهم همه افراد به خصوص این اداره کل می‌باشد.

امیدواریم بتوانیم تحت عنایت حضرت ولیعصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و با پیروی از نایب ایشان امام خامنه‌ای «مُد ظَلُّهُ الْعَالِی»، قدم بزرگی در حفظ و نشر آثار به جامانده از مدافعان و ستارگان برداریم و با ثبات قدم در مسیر ولایت، راه و خط مشی آنها را به آیندگان منتقل کنیم. انشاءالله.

مدیر کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان قم

علی لقمان پور

www.ketab.ir

سرآغاز کتاب

مقابله با تهدیدهای نظامی در قالب پیشگیری، از سابقه‌ای دیرینه در روابط بین‌الملل برخوردار است. از دیرباز، حکومت‌ها تلاش می‌کردند برای سلب فرصت تهاجم، بیرون از مرزهای خود و در صورت امکان در سرزمین دشمن به استقبال جنگ بشتابند. گزارش‌های تاریخی حاکی است که علاوه بر اقدامات توسعه‌طلبانه پادشاهان، حمله در جهت مقابله با تهدیدهای بالقوه نیز یکی از اسباب توسل به جنگ به شمار می‌رفته است. در قرن ۱۹ و ۲۰ نیز، عقیده عمومی بر آن است که حقوق بین‌الملل عرفی، دفاع مشروع سبقت گیرنده بر تجاوز را در مواقع خطر قریب‌الوقوع اجازه می‌دهد. از آنجاکه قبل از تصویب منشور سازمان ملل، حق دفاع مشروع حوزه عملی مشابه حق حفظ موجودیت داشته، چنین تجویزی کاملاً منطقی بوده است؛ بنابراین در عرف بین‌المللی کلاسیک و تا قبل از سال ۱۹۴۵، تصور عمده این بود که حق دفاع مشروع متضمن دفاع مشروع پیشگیرانه نیز هست، مشروط به اینکه حمله مسلحانه قریب‌الوقوع باشد. پس از تدوین منشور سازمان ملل، اسباب مشروعیت مبادرت به جنگ محدود شد و در قالب "دفاع مشروع در برابر حمله مسلحانه" منحصر گردید.

در جوامع اسلامی نیز، تأمین امنیت و حفاظت از جامعه در برابر تهدیدات مختلف، از جمله حملات مسلحانه، یکی از مسائل حیاتی و پیچیده است. به‌منظور مقابله با این تهدیدات، دانشمندان، محققان و فقها در تمام جوامع بر ضرورت تحلیل و بررسی راهکارهای مختلف تمرکز کرده‌اند. با توجه به اهمیت فقه در حیطه تدوین قوانین و احکام اسلامی، بررسی دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه بر اساس فقه شیعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به‌ویژه، ورود ایران به خاک عراق در دوران جنگ

۸ ساله بین این دو کشور، یکی از موضوعاتی است که مورد توجه و بررسی فقها و علمای شیعه قرار گرفته است.

هدف این کتاب، با استناد به منابع فقهی شیعه و تحلیل مواقع و شرایط مشروعیت ورود ایران به خاک عراق، به بررسی و تبیین راهکارهای عملی برای دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه پرداخته خواهد شد. این راهکارها ممکن است شامل تقویت قدرت‌های نظامی و امنیتی، استفاده از اطلاعات دقیق، ایجاد همکاری‌های بین‌المللی در حوزه امنیت، توسعه فناوری‌های نظامی پیشرفته و بهبود سامانه‌های نظارت و امنیت مرزی خواهند بود. در این مطالعه، با بهره‌گیری از منابع فقهی و تفسیری، تحلیل رویکردها و نظرات متفکران علمای شیعه درباره این موضوع صورت خواهد گرفت و به تبیین مفهوم دفاع پیشگیرانه در فقه شیعه پرداخته و مبانی فقهی و اصولی این مفهوم را مورد بررسی قرار خواهیم داد. با تحلیل مفاهیم فقهی شیعه، مستندات شرعی و راهکارهایی ارائه شده است که بهبود امنیت و حفظ سلامت ملی را در مواجهه با تهدیدات جسمانی و حملات مسلحانه تسهیل می‌کنند.

در نهایت، این کتاب به‌عنوان یک منبع معتبر و جامع در زمینه دفاع پیشگیرانه بر اساس فقه شیعه با تأکید بر ورود ایران به خاک عراق، به نظر فقها، دانشمندان، دانشجویان و علاقه‌مندان به مسائل دینی، سیاسی و امنیتی خواهد آمد. این کتاب درک بهتری از اصول و ارزش‌هایی که در دفاع پیشگیرانه مطرح می‌شوند و تأکید بر اهمیت فقه در مسیر تدوین راهبردها و سیاست‌های امنیتی خواهد داشت و به تلاش برای ارائه یک مبنای علمی و فقهی در زمینه دفاع پیشگیرانه در برابر حملات مسلحانه با رویکرد فقه شیعه و ورود ایران به خاک عراق می‌پردازد. امید است که این تحلیل و بررسی به

نقش مهمی در تدوین سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های امنیتی و نظامی در منطقه و جهان داشته باشد و بتواند به توسعه روابط بین‌المللی و حفظ امنیت و صلح جهانی کمک کند.